

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 295/2020-73

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Katarínou Šangalovou, PhD., advokátkou, Hurbanova 81, Hlohovec, proti uzneseniu Okresného súdu Galanta č. k. 23C/293/2011-660 zo 6. novembra 2019 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Galanta č. k. 23C/293/2011-660 zo 6. novembra 2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Galanta č. k. 23C/293/2011-660 zo 6. novembra 2019 **zrušuje a vec vracia** Okresnému súdu Galanta na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Galanta **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **452,45 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. januára 2020 domáhal voči Okresnému súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vyslovenia porušenia čl. 2 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), porušenia svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne

konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením okresného súdu č. k. 23C/293/2011-602 z 5. februára 2019 v spojení s opravným uznesením okresného súdu č. k. 23C/293/2011-617 z 8. marca 2019, postupom a uznesením okresného súdu č. k. 23C/293/2011-660 zo 6. novembra 2019, ako aj postupom a uznesením najvyššieho súdu č. k. 4Cdo/23/2016 z 13. augusta 2018. Sťažovateľ navrhol uznesenia okresného súdu a uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec im vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Zároveň navrhol odložiť vykonateľnosť uznesení okresného súdu a uznesenia najvyššieho súdu do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej. Uplatnil si aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 295/2020-15 zo 4. augusta 2020 ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 23C/293/2011-660 zo 6. novembra 2019 prijal na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol. Zároveň odložil vykonateľnosť uznesenia okresného súdu č. k. 23C/293/2011-602 z 5. februára 2019 v spojení s opravným uznesením okresného súdu č. k. 23C/293/2011-617 z 8. marca 2019 a v spojení s uznesením okresného súdu č. k. 23C/293/2011-660 zo 6. novembra 2019 do právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

3. Predmetom prerokovania ústavného súdu vo veci samej tak zostalo už len posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 23 C 293/2011-660 zo 6. novembra 2019.

4. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh, pripojeného spisu okresného súdu sp. zn. 23 C 293/2011 vyplýva nasledovný stav veci:

5. Sťažovateľ sa žalobou zo 6. decembra 2006 v konaní vedenom na okresnom súde pôvodne pod sp. zn. 8C/277/2006 domáhal v súvislosti s jeho chorobou z povolania (intoxikácia sýrouhlíkom) náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti a úrazovej renty za obdobie od 14. augusta 2002 do 31. decembra 2006 a od 1. januára 2007 do budúca proti Sociálnej poisťovni a obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], ako žalovaným.

6. Okresný súd vydal 28. júna 2007 platobný rozkaz č. k. 8C/277/2006-48, ktorým zaviazal oboch žalovaných zaplatiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne sumu 821 900 Sk a od 1. januára 2007 uhrádzať mesačne sumu 17 200 Sk, zaviazal ich tiež na úhradu úrokov z omeškania z jednotlivých splátok dlžných súm. Proti platobnému rozkazu podali odpor obaja žalovaní.

7. Okresný súd rozsudkom č. k. 8C/277/2006-166 z 8. júla 2008 rozhodol tak, že žalovaní sú povinní zaplatiť žalobcovi od 15. septembra 2002 do 30. septembra 2002 8 052 Sk, od 1. októbra 2002 do 30. júna 2003 mesačne 13 868 Sk, od 1. júla 2003 do 31. decembra 2003 mesačne 15 311 Sk, čo spolu celkom predstavuje 238 598 Sk. Vo zvyšku okresný súd konanie zastavil s tým, že po právoplatnosti bude vec postúpená Sociálnej poisťovni. Zároveň vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, a právnej zástupkyňi

sťažovateľa odpustil uložené poriadkové pokuty. V odôvodnení konštatoval, že právomoc súdu konať sa vzťahuje iba na nárok za obdobie do konca roku 2003. Doplnčiacim rozsudkom č. k. 8C/277/2006-173 z 11. augusta 2008 okresný súd zviazal žalovaných na zaplatenie úrokov z omeškania z dlžných súm, keďže o tomto opomenul rozhodnúť rozsudkom z 8. júla 2008.

8. Proti rozsudku okresného súdu z 8. júla 2008 podali odvolanie obaja žalovaní aj sťažovateľ. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) rozhodol rozsudkom č. k. 10Co/301/2008, 10Co/302/2008, 10 Co/303/2008-227 z 3. februára 2009 tak, že rozsudok okresného súdu z 8. júla 2008 v spojení s doplnčiacim rozsudkom z 11. augusta 2008 vo výroku o zastavení konania potvrdil a vo vyhovujúcej časti ho zmenil tak, že zviazal len žalovaného v 2. rade – ██████████, na zaplatenie istiny v sume 4 938,36 eur s príslušenstvom a vo zvyšku žalobu zamietol. Žalovaným náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení krajský súd okrem iného konštatoval, že o nároku uplatnenom žalobou za obdobie od 1. januára 2004 má právomoc rozhodovať Sociálna poisťovňa s poukazom na § 177 zákona č. 461/2003 Z. z o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). Keďže konanie sa na súde začalo po nadobudnutí účinnosti zákona o sociálnom poistení, právomoc súdu na rozhodovanie o nárokoch na náhradu straty na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity je daná len za obdobie do 31. decembra 2003, pričom o týchto nárokoch po 1. januári 2004 rozhoduje Sociálna poisťovňa ako o nárokoch podľa § 172 ods. 3 písm. a) zákona o sociálnom poistení. Pokiaľ sťažovateľ poukazoval na § 272 ods. 9 zákona o sociálnom poistení, toto ustanovenie hovorí o konaniach, ktoré boli začaté a právoplatne skončené do 31. júla 2006, pričom predmetné konanie sa začalo až 6. decembra 2006.

9. O dovolaní sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu z 3. februára 2009 rozhodol najvyšší súd rozsudkom č. k. 1Cdo/139/2009 z 13. septembra 2011 (ďalej aj „prvé rozhodnutie najvyššieho súdu“) tak, že rozsudok krajského súdu z 3. februára 2009 v potvrdzujúcom výroku a v súvisiacom výroku o trovách konania a rozsudok okresného súdu z 8. júla 2008 v spojení s doplnčiacim rozsudkom vo výroku o zastavení konania a postúpení veci príslušnému orgánu a vo výroku o trovách zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Vo zvyšku dovolanie zamietol (teda v časti týkajúcej sa čiastočného zamietnutia nároku za obdobie od 15. septembra 2002 do 31. decembra 2003 s príslušenstvom). Najvyšší súd okrem iného dospel k záveru, že pokiaľ ide o nárok uplatnený žalobou za obdobie po 31. decembri 2003, Sociálna poisťovňa nie je v pozícii orgánu, ktorý rozhoduje, resp. môže rozhodovať o úrazovej dávke v dávkovom konaní podľa zákona o sociálnom poistení.

10. Po rozhodnutí najvyššieho súdu z 13. septembra 2011 a pripustení zmeny žalobného petitu uznesením okresného súdu z 24. apríla 2012 (právoplatným 10. mája 2012) zostal predmetom konania nárok sťažovateľa za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008 vo výške 15 952,62 eur s príslušenstvom.

11. Okresný súd rozsudkom č. k. 23C/293/2011-347 z 28. februára 2013 uložil Sociálnej poisťovni – ústrediu a obchodnej spoločnosti ██████████, povinnosť zaplatiť sťažovateľovi za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008 sumu 15 952,62 eur spolu s úrokom z omeškania z jednotlivých splátok, pričom plnením jedného zo žalovaných zaniká povinnosť druhého žalovaného.

12. O odvolaniach oboch žalovaných proti rozsudku okresného súdu z 28. februára 2013 rozhodol krajský súd uznesením č. k. 11Co/193/2013-368 z 9. októbra 2013 tak, že rozsudok okresného súdu z 28. februára 2013 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd dospel k záveru, že rozsudok okresného súdu je nepreskúmateľný.

13. Následne okresný súd rozsudkom č. k. 23C/293/2011-434 z 10. apríla 2014 uložil Sociálnej poisťovni ako žalovanej v 1. rade povinnosť zaplatiť sťažovateľovi za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008 sumu 15 952,62 eur s úrokmi z omeškania z jednotlivých splátok, žalobu proti žalovanej v 2. rade – [REDAKOVANÉ], zamietol.

14. Krajský súd o odvolaní sťažovateľa a Sociálnej poisťovne proti rozsudku okresného súdu z 10. apríla 2014 rozhodol rozsudkom č. k. 11Co/397/2014-492 z 22. októbra 2014 tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil.

15. Proti rozsudku krajského súdu č. k. 11Co/397/2014 z 22. októbra 2014 podala Sociálna poisťovňa dovolanie (16. novembra 2014).

16. Okresný súd uznesením č. k. 23C/293/2011-546 zo 7. mája 2015 uložil Sociálnej poisťovni ako žalovanej v 1. rade povinnosť nahradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia v sume 12 575,66 eur a sťažovateľovi uložil povinnosť nahradiť trovy konania vo výške 3345,35 eur a trovy právneho zastúpenia vo výške 10 222,29 eur na účet právneho zástupcu žalovanej v 2. rade ([REDAKOVANÉ]). Proti uzneseniu podala odvolanie Sociálna poisťovňa a sťažovateľ.

17. Najvyšší súd uznesením č. k. 4Cdo/23/2016 z 13. augusta 2018 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“ alebo „druhé rozhodnutie najvyššieho súdu“) rozsudok krajského súdu z 22. októbra 2014, rozsudok okresného súdu z 10. apríla 2014 a uznesenie okresného súdu zo 7. mája 2015 zrušil, konanie zastavil a vec postúpil Sociálnej poisťovni na ďalšie konanie. Sociálnej poisťovni ako žalovanej v 1. rade priznal proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania v pomere 100 %, obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], ako žalovanej v 2. rade priznal proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania v pomere 58,62 %. Najvyšší súd konštatoval, že pokiaľ ide o sťažovateľom uplatnený nárok na náhradu škody spôsobenej mu chorobou z povolania za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008, nebola daná právomoc súdov na konanie a rozhodovanie o tomto nároku. Vo vzťahu k rozhodnutiu o trovách uviedol, že predmetom konania v danej veci (po pripustení zmien žaloby) bol nárok na náhradu za stratu na zárobku v sume 7 920 eur a úrazovú rentu v sume 15 952,62 eur (teda plnenie v úhrnej sume 23 872,62 eur s príslušenstvom). O nároku na náhradu za stratu na zárobku bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom okresného súdu č. k. 8C/277/2006-166 z 8. júla 2008 v spojení s dopĺňacím rozsudkom z 11. augusta 2008 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 10Co/301/2008, 10 Co/302/2008, 10 Co/303/2008 z 3. februára 2009 tak, že vo vzťahu k Sociálnej poisťovni bola žaloba zamietnutá a vo vzťahu k [REDAKOVANÉ], bolo žalobe v časti nároku vo výške 4 938,36 eur s príslušenstvom vyhovené a vo zvyšnej časti tohto nároku (t. j. vo výške 2 981,64 eur s príslušenstvom) bola žaloba zamietnutá. Konanie o nároku na úrazovú rentu najvyšší súd zastavil a vec postúpil orgánu, do ktorého právomoci patrí. Podľa ustálenej súdnej praxe ak žalobca podal žalobu vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdu, procesne zavinil, že konanie z dôvodu neodstrániteľného nedostatku procesnej podmienky muselo byť zastavené. V danom prípade teda procesné zavinenie zastavenia konania v uvedenej časti treba pričítať sťažovateľovi.

18. Okresný súd uznesením č. k. 23C293/2011-602 z 5. februára 2019 vydaným vyšším súdnym úradníkom v spojení s opravným uznesením č. k. 23C/293/2011-617 z 8. marca 2019 (ďalej spolu len „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) zaviazal sťažovateľa na náhradu trov právneho zastúpenia Sociálnej poisťovni ako žalovanej v 1. rade v sume 7 321,30 eur a na náhradu trov konania obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], ako žalovanej v 2. rade v sume 7 953,35 eur. Pri vyčísl'ovaní náhrady trov konania žalovaných vychádzal z § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

19. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podal sťažovateľ sťažnosť. Namietal, že nároky si musel uplatniť na súde, čo vyplýva z § 272 ods. 11 zákona o sociálnom poistení a z prvého rozhodnutia najvyššieho súdu. Sťažovateľovi nemožno pričítať na ťarchu, že konanie bolo zastavené a vec postúpená Sociálnej poisťovni, keďže samotný najvyšší súd vydal v predmetnej veci dve protichodné rozhodnutia. Suma 15 952,62 eur, z ktorej vychádzal okresný súd pri vyčísl'ovaní náhrady trov konania, sťažovateľovi patrila, bola mu vyplatená a nič na tom nemení ani skutočnosť, že v zmysle druhého rozhodnutia najvyššieho súdu o nej mala rozhodovať Sociálna poisťovňa. Trovy žalovaných nie sú trovami odôvodnenými ani účelne vynaloženými. Okresný súd nemal vychádzať zo sumy 15 952,62 eur, ktorá bola sťažovateľovi vyplatená, ale mal aplikovať § 11 ods. 1 vyhlášky.

20. Okresný súd uznesením č. k. 23C/293/2011-660 zo 6. novembra 2019 vydaným sudcom (ďalej len „uznesenie sudcu“) sťažnosť sťažovateľa zamietol a v odôvodnení rozhodnutia okrem iného konštatoval: *„Vyšší súdny úradník tunajšieho súdu rozhodol Uznesením č. k. 23C/293/2011-602 zo dňa 5.2.2019 v znení opravného uznesenia č.k. 23C/293/2011-546 zo dňa 78.3.2019, proti ktorému žalobca podal sťažnosť, o výške trov konania, nakoľko sa riadil právoplatným rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý rozhodol o nároku žalovaných na náhradu trov konania...“*

... predmetom sporu bolo konanie o zaplatenie sumy 15 952,62 Eur (v peniazoch vyčísl'ený základ), ktoré konanie bolo v tejto časti aj zastavené, súd preto správne pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny vychádzal z výšky pohľadávky a nemal dôvod aplikovať § 11 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.“

II.

Argumentácia sťažovateľa

21. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje:

22. Najvyšší súd v uznesení č. k. 4Cdo/23/2016 z 13. augusta 2018, ktorým rozhodol okrem iného o nároku na náhradu trov, neuviedol, že o výške tejto náhrady bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením. Okresný súd následne rozhodoval o výške trov konania na podklade uznesenia najvyššieho súdu, ktoré je nevykonateľné, keď nie je z jeho výroku zrejmé, čo znamená slovné spojenie *„... v pomere 100 %... v pomere 58,62 %“*, teda v pomere k čomu. Formulácia výroku uznesenia najvyššieho súdu o nároku na náhradu trov konania nemá oporu v Civilnom sporovom poriadku. Okresný súd nemohol vydať uznesenie o výške náhrady trov konania, ak podkladom tohto rozhodnutia bolo nevykonateľné a ústavne neudržateľné uznesenie

najvyššieho súdu. Preto aj samotné rozhodnutie o výške náhrady trov konania je potrebné považovať za ústavne neudržateľné.

23. K zastaveniu konania došlo v dôsledku nedostatku právomoci súdu, čo nemožno považovať za zavinenie sťažovateľa, a to aj s ohľadom na § 272 ods. 11 zákona o sociálnom poistení, v intenciách ktorého v danej veci rozhodol najvyšší súd uznesením z 13. septembra 2011. Od sťažovateľa nebolo možné spravodlivo požadovať, aby vedel, či je alebo nie je daná právomoc súdu, ak na túto otázku mal v priebehu konania rozdielny právny názor samotný najvyšší súd.

24. Z ustálenej rozhodovacej praxe vyplýva, že o náhrade trov konania v prípade, ak bolo konanie zastavené z dôvodu nedostatku právomoci, rozhodujú súdy podľa § 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) v spojení s § 396 ods. 1 CSP tak, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

25. Subjektom povinným uhrádzať nárok sťažovateľa bola od počiatku Sociálna poisťovňa, pretože na ňu zo zákona prešli práva a povinnosti [REDAKOVANÉ], teda sťažovateľ nežaloval nesprávny subjekt, ale subjekt, ktorý bol a je povinný vyplácať nároky sťažovateľa a ktorý je zo zákona právnym nástupcom [REDAKOVANÉ]

26. Okresný súd mal vychádzať z § 11 ods. 1 vyhlášky. Nie je zrejmé, prečo okresný súd vychádzal zo sumy 15 952,62 eur, keď táto suma bola sťažovateľovi zo strany žalovaného uhradená a nárok sťažovateľa na úhradu uvedenej sumy nebol zamietnutý. Súd zaviazal sťažovateľa na náhradu trov konania, pri ktorých výpočte vychádzal zo sumy 15 952,62 eur, ktorá mu nepochybne patrila a bola vyplatená. V tejto časti preto nebol neúspešný a dokonca náhrada je mu v mesačných splátkach poskytovaná do dnešného dňa na základe rozhodnutia Sociálnej poisťovne č. 222-4448/2009 z 18. augusta 2009.

27. Ak konanie v časti uplatneného nároku 15 952,62 eur bolo zastavené a vec postúpená Sociálnej poisťovni, nemohla byť ani suma 15 952,62 eur predmetom konania, pretože o tejto časti súd nemohol konať z dôvodu nedostatku právomoci. Predmetom konania v konečnom dôsledku nebola suma 15 952,62 eur, ale výlučne otázka právomoci. Zastavenie konania z dôvodu nedostatku právomoci v časti sumy 15 952,62 eur nemožno považovať za úspech žalovaných, pretože predmetná suma bola sťažovateľovi vyplatená Sociálnou poisťovňou. Nárok sťažovateľa je a bol daný, sporné bolo len to, ktorý orgán o nároku rozhodne.

28. Podľa názoru sťažovateľa ide retroaktivitu, pretože nárok vznikol sťažovateľovi v roku 2002, teda pred účinnosťou zákona o sociálnom poistení, a podľa predpisov účinných v roku 2002 sťažovateľ mal nárok aj na trovy konania a úrok z omeškania v prípade, že zamestnávateľ, resp. Sociálna poisťovňa (na ktorú prešli práva a povinnosti zo Slovenskej poisťovne, a. s., ešte v roku 2002) neuhradili stratu na zárobku riadne a včas. Rozhodnutiami súdov došlo k zhoršeniu postavenia sťažovateľa.

29. Neúspešným žalovaným súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia len preto, že v súčasnosti postupujú súdy podľa zákona o sociálnom poistení, aj keď nárok vznikol skôr, a napriek tomu, že ustanovenie § 272 ods. 11 zákona o sociálnom poistení v prechodných ustanoveniach, ktoré riešia práve nároky, ktoré vznikli pred účinnosťou zákona, jednoznačne uvádza, že o nárokoch rozhodujú súdy. Sťažovateľ sa musel domáhať nároku na súde s ohľadom na § 272 ods. 11 zákona o sociálnom poistení.

30. Ani jedno uznesenie nebolo náležite odôvodnené a neaplikovalo sa správne ustanovenie vyhlášky.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

31. Okresný súd k sťažnosti uviedol, že v zmysle uznesenia najvyššieho súdu z 13. augusta 2018 bol spis sp. zn. 23C/293/2011 30. decembra 2019 zaslaný Sociálnej poisťovni, kde sa v súčasnosti nachádza celý spisový materiál. O výške trov konania bolo rozhodnuté na základe percentuálneho úspechu sporových strán, kde o tomto nároku rozhodoval najvyšší súd a percentuálny pomer úspechu určil vo svojom rozhodnutí. Okresný súd rozhodnutím o výške náhrady trov konania realizoval svoju zákonnú povinnosť rozhodnúť o výške náhrady trov konania. Pri tomto rozhodovaní postupoval v zmysle § 262 ods. 2 CSP, podľa ktorého o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník. Okresný súd postupoval aj v zmysle § 453 ods. 1 CSP, podľa ktorého sa ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie primerane použijú aj na dovolacie konanie. Okresný súd je názoru, že jeho postupom nedošlo k porušeniu žiadnych práv sťažovateľa, pretože bol realizovaný v súlade s platnými procesnými normami.

32. Okresný súd zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti.

III.2. Vyjadrenie zúčastnených osôb:

33. Zúčastnená osoba, ktorou je Sociálna poisťovňa, uviedla, že uznesenie najvyššieho súdu z 13. augusta 2018 netrpí sťažovateľom vytýkanými vadami a okresný súd na jeho základe mohol a mal rozhodovať výške trov konania. Rozsudok okresného súdu z 10. apríla 2014 a rozsudok krajského súdu z 22. októbra 2014, ktoré boli zrušené uznesením najvyššieho súdu z 13. augusta 2018, sa týkali výlučne nároku sťažovateľa za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008 vo výške 15 952,62 eur. Základ predmetu sporu je preto nepochybný. Skutočnosť, že Sociálna poisťovňa plnila na základe vtedy právoplatných rozsudkov okresného súdu a krajského súdu, ktoré boli v konečnom dôsledku uznesením najvyššieho súdu z 13. augusta 2018 zrušené, nemá žiadny vplyv na rozhodovanie o výške náhrady trov konania po zrušení daných rozhodnutí. Sociálna poisťovňa v konaní opakovane uvádzala, že sťažovateľ od 1. januára 2004 nemá nárok na náhradu straty na zárobku po skončení práceneschopnosti podľa Zákonníka práce, a teda vo veci nemôže konať súd. Sociálna poisťovňa opakovane uvádzala, že sťažovateľ má od 1. januára 2004 nárok na úrazovú rentu, o ktorej môže rozhodnúť výlučne Sociálna poisťovňa podľa osobitného zákona. Sťažovateľ napriek tomu nebol ochotný celé roky vziať žalobu späť, umožniť Sociálnej poisťovni pokračovať v konaní o úrazovej rente. Je to sťažovateľ, ktorý zavinił začatie aj niekoľkoročného konania pred súdom v predmetnej veci, ktoré bolo napokon právoplatne zastavené z dôvodu nedostatku právomoci súdu. Predmetom konania bola po celú dobu žaloba o plnenie, nie žaloba o určenie právomoci. Niet právneho dôvodu na aplikáciu § 11 ods. 1 vyhlášky.

34. Zúčastnená osoba, ktorou je [REDAKOVANÉ], uviedla, že ústavná sťažnosť smerujúca proti uzneseniu najvyššieho súdu z 13. augusta 2018 je podaná oneskorene. Slovné spojenie „v pomere 100%“ v predmetnom uznesení najvyššieho súdu je možné významovo stotožniť so slovným spojením „v rozsahu 100 %“. Uznesenie najvyššieho súdu netrpí vadami vytýkanými sťažovateľom. Ak sťažovateľ podal žalobu vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdu, procesne zaviniť zastavenie konania. Výška trov konania bola vyčíslená zo správneho základu. Za konečnú výšku trov nesie z veľkej časti zodpovednosť samotný sťažovateľ, ktorý rozhodol o tom, že konanie bude vedené práve pred okresným súdom, napriek tomu, že mohlo byť vedené pred niektorým z bratislavských okresných súdov, čo by bolo nepochybne hospodárnejšie. Sťažovateľ vytýka nedostatky napadnutých uznesení v ústavnej sťažnosti, hoci ich skôr nevytýkal napríklad v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 5. februára 2019, resp. uzneseniu okresného súdu z 8. marca 2019. Sťažovateľ opomína fakt, že v konaní úspešný nebol. V prípade nepriznania náhrady trov konania zúčastneným osobám by boli nespravodlivo postihnuté práve zúčastnené osoby, ktoré už od počiatku konania poukazovali na neexistenciu právomoci súdu vo veci konať.

III.3. Replika sťažovateľa:

35. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že obaja žalovaní si po celý čas neplnili svoje povinnosti. Nárok na náhradu za stratu na zárobku, ktorý sa od 1. januára 2004 považuje za úrazovú rentu, vznikol v roku 2002 pred účinnosťou zákona o sociálnom poistení, teda sťažovateľ dôvodne podával žalobu na súd, kde uplatňoval nárok na náhradu za stratu na zárobku. Všeobecné súdy v danej veci zapríčinili neúmernú dĺžku súdneho konania, o nároku sťažovateľa mali rozhodovať s osobitnou rýchlosťou, pričom ale najprv rozhodli, že o nároku rozhoduje súd a neskôr najvyšší súd rozhodol o tom, že o nároku rozhoduje po 1. januári 2004 Sociálna poisťovňa. Podľa sťažovateľa však takýto záver zo znenia § 272 ods. 1 zákona o sociálnom poistení nevyplýva. Pokiaľ práva a povinnosti zo zamestnávateľa na Sociálnu poisťovňu prešli zo zákona, ide o zákonný prechod práv a povinností, ktorý nemožno pripísať na vrub sťažovateľovi. Z rozhodnutí súdov a i následného rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ktorá mu dosiaľ nárok v žalovanej výške vypláca, je zrejmé, že podaná žaloba bola dôvodná a nárok sťažovateľa trvá doteraz. Postúpenie veci na iný orgán z dôvodu zmeny právneho predpisu nemožno považovať za úspech žalovaných v konaní, keď nárok sťažovateľa bol a je naďalej dôvodný, len o ňom v dôsledku plynutia času počas súdneho konania a zmeny právneho predpisu rozhoduje iný orgán.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

36. Podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti, pretože na základe podaní účastníkov a predloženého spisu okresného súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

37. Vec napadla ústavnému súdu 25. januára 2020 a v zmysle Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 bola náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov pridelená sudcovi spravodajcovi

Martinovi Vernarskému. V čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti sťažovateľa (4. augusta 2020) bol zmysle čl. II bodu 3 a 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 schváleného 27. mája 2020 na konanie vo veci príslušný tretí senát ústavného súdu v zložení Martin Vernarský (predseda senátu) a sudcovia Ivan Fiačan a Peter Straka. Dodatkom č. 2 (z 1. októbra 2020, ktorý nadobudol účinnosť 5. októbra 2020) k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra došlo k zmene v zložení tretieho senátu tak, že tretí senát pracoval v zložení Martin Vernarský (predseda senátu) a sudcovia Peter Straka a Robert Šorl. Tretí senát podľa čl. II bodu 3 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2021 do 31. decembra 2021 aktuálne pracuje v zložení Robert Šorl (predseda senátu), Peter Straka a Martin Vernarský.

38. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva vlastníť majetok, základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je založená na tvrdení, že zastavenie konania v časti nároku vo výške 15 952,62 eur za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008 nezavinil, bol nútený domáhať sa nároku na súde. Najvyšší súd vydal v predmetnej veci dve protichodné rozhodnutia týkajúce sa právomoci súdu konať o uplatnenom nároku. Sťažovateľov nárok bol daný a bol mu aj Sociálnou poisťovňou vyplatený. Okresný súd postupoval nesprávne, keď za tarifnú hodnotu veci považoval sumu 15 952,62 eur a neaplikoval § 11 ods. 1 vyhlášky. Sťažovateľ tiež vytýka nedostatočné odôvodnenie uznesení.

39. Podľa čl. 2 ods. 1 CSP ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty.

40. Podľa § 251 CSP trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

41. Podľa § 262 ods. 1 CSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

42. Podľa § 262 ods. 2 CSP o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

43. Podľa § 10 ods. 2 vyhlášky ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu.

44. Podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

45. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

46. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov.

47. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

48. Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre zdôrazňuje, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

49. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

50. V prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou garantovaných práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre zdržanlivý, keďže problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že v posudzovanej veci došlo k extrémnemu zásahu do základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces),

alebo ak zistí, že zároveň došlo k neprípustnému zásahu aj do iného základného práva (porovnaj m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

51. Ústavný súd pri posudzovaní konkrétnych prípadov nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07).

52. Otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu vtedy, pokiaľ by bol v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prílišného formalizmu), či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia (I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, III. ÚS 47/2013, III. ÚS 457/2014, III. ÚS 609/2014).

53. Pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje tým, že mu nemožno pričítať na ťarchu zavinenie zastavenia konania, a vytýka všeobecným súdom nesprávnu aplikáciu § 256 ods. 1 CSP, k tomuto ústavný súd uvádza, že predmetné námietky smerujú proti uzneseniu najvyššieho súdu, ktorým bolo rozhodnuté o nároku na náhradu trov konania v zmysle § 262 ods. 1 CSP. Rozhodovanie o trovách konania je v zmysle CSP rozdelené do dvoch fáz, pričom v prvej fáze pri rozhodovaní podľa § 262 ods. 1 CSP súd skúma okolnosti relevantné pre posúdenie toho, ktorej zo sporových strán vznikol nárok na náhradu trov konania a v akom rozsahu. Práve v štádiu rozhodovania o nároku na náhradu trov konania súd posudzuje neúspech strán sporu (§ 255 CSP) či zavinenie zastavenia konania niektorou zo strán (§ 256 CSP), eventuálne okolnosti odôvodňujúce aplikáciu § 257 CSP (dôvody hodné osobitného zreteľa). V druhej fáze rozhodovania o trovách konania (podľa § 262 ods. 2 CSP) súdny úradník skúma už iba účelnosť vynaložených trov a stanovuje konkrétnu výšku samotnej náhrady trov konania, teda vyčísluje sumu, ktorá prináleží subjektu, ktorému bol nárok na náhradu trov konania priznaný. Z uvedeného vyplýva, že námietky sťažovateľa týkajúce sa zavinenia zastavenia konania a aplikácie § 256 ods. 1 CSP smerujú proti rozhodnutiu o nároku na náhradu trov konania v zmysle § 262 ods. 1 CSP, teda proti uzneseniu najvyššieho súdu, ktorý dospel k záveru (v súvislosti so sťažovateľom uplatneným nárokom na zaplatenie sumy 15 952,62 eur), že podaním žaloby vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov sťažovateľ, zaviniť, že konanie muselo byť z dôvodu neodstrániteľného nedostatku procesnej podmienky zastavené, a preto, vychádzajúc z § 256 ods. 1 CSP, nárok na náhradu trov konania vznikol žalovaným. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 295/2020-15 zo 4. augusta 2020 vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu odmietnutá ako podaná oneskorene, resp. neprípustná, ústavnému súdu neprináleží meritórne sa zaoberať skúmaním opodstatnenosti týchto sťažovateľových námietok.

54. Sťažovateľ tiež tvrdí, že uznesenie najvyššieho súdu trpí vadami spočívajúcimi v tom, že vo výrokoch o nároku na náhradu trov konania nie je uvedený dôvetok zodpovedajúci § 262 ods. 2 CSP „... o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník“, a tiež, že pri uvedení percentuálneho vyjadrenia nároku na náhradu trov je nesprávne namiesto formulácie „v rozsahu...“ uvedené „v pomere...“, pričom z výroku nie je zjavné, v pomere k čomu bolo percentuálne vyjadrenie stanovené. Aj vo vzťahu k predmetným námietkam ústavný súd konštatuje, že smerujú proti uzneseniu najvyššieho súdu, ktoré ústavný súd nie je oprávnený

meritórne preskúmať s ohľadom na oneskorenosť i neprípustnosť ústavnej sťažnosti sťažovateľa v časti podanej proti uzneseniu najvyššieho súdu konštatovanej uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 295/2020-15 zo 4. augusta 2020. Pre úplnosť však ústavný súd uvádza, že formulácia výroku o trovách konania nevyvoláva pochybnosti o rozsahu nároku na náhradu trov konania, ktorá bola žalovaným najvyšším súdom priznaná.

55. Vo vzťahu k argumentácii sťažovateľa, podľa ktorej okresný súd nesprávne určil hodnotu predmetu konania, od ktorej sa odvíja základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby podľa vyhlášky, ústavný súd uvádza:

56. Je nepochybné, že žalobcov nárok na peňažné plnenie v súvislosti s chorobou z povolania (do 31. decembra 2003 ako náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti, od 1. januára 2004 ako úrazová renta) uplatnený v predmetnom súdnom konaní ako taký bol daný, sporná bola jeho výška a sporné bolo, či právomoc rozhodovať o nároku sťažovateľa za obdobie po 31. decembri 2003 má všeobecný súd alebo Sociálna poisťovňa.

57. Predmetom konania po vydaní prvého rozhodnutia najvyššieho súdu z 13. septembra 2011 (v ktorom najvyšší súd konštatoval, že ani o nároku sťažovateľa za obdobie po 31. decembri 2003 nemá právomoc rozhodovať Sociálna poisťovňa) a pripustení zmeny žaloby bol nárok sťažovateľa na úrazovú rentu za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008 vo výške 15 952,62 eur. V súdnom konaní nebolo medzi stranami sporné, že sťažovateľ má nárok na plnenie aj za obdobie po 31. decembri 2003. Sociálna poisťovňa (a aj [REDAKOVANÉ] – tento žalovaný však primárne namietal nedostatok svojej pasívnej legitímácie, pozn.) však nesúhlasila s výškou požadovaného plnenia (15 952,62 eur), ktorá predstavovala rozdiel medzi sumou, ktorá podľa sťažovateľa mu mala byť správne vyplatená, a sumou pozostávajúcou z plnení vyplatených sťažovateľovi Sociálnou poisťovňou ako úrazová renta za obdobie po 31. decembri 2003 (na základe rozhodnutí Sociálnej poisťovne z 18. augusta 2009 a 23. novembra 2009).

58. Keďže formálne bolo aj po vydaní prvého rozhodnutia najvyššieho súdu predmetom sporu peňažné plnenie (vo výške 15 952,62 eur), prima facie sa môže javiť, že okresný súd postupoval správne, keď pri vyčíslívaní výšky náhrady trov konania žalovaných vychádzal zo skutočnosti, že predmet konania je peniazmi oceníteľný aj v štádiu súdneho konania po vydaní prvého rozhodnutia najvyššieho súdu a pristúpil k aplikácii § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky.

59. Ústavný súd však konštatuje, že všeobecný súd rozhoduje o výške náhrady trov konania v štádiu, keď mu je zrejmý výsledok sporu (rozhoduje po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, § 262 ods. 2 CSP). V danom prípade je vzhľadom na konečný výsledok sporu zrejmé, že o nároku žalobcu na peňažné plnenie za obdobie po 31. decembri 2003, o ktorom všeobecné súdy rozhodovali (rozhodnutiami z 28. februára 2013, 9. októbra 2013, 10. apríla 2014, 22. októbra 2014) po vydaní prvého rozhodnutia najvyššieho a pripustení zmeny žaloby, nemali právomoc rozhodovať, čo konštatoval najvyšší súd vo svojom druhom rozhodnutí z 13. augusta 2018, ktoré nadobudlo právoplatnosť 18. septembra 2018.

60. Sťažovateľovi nemožno pričítať na ťarchu, že trval na prejednaní svojho nároku za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008 v celkovej výške 15 952,62 eur súdom, keď v zmysle prvého rozhodnutia najvyššieho súdu právomoc súdu na rozhodovanie o nároku sťažovateľa aj za obdobie po 31. decembri 2003 je daná, pričom následnými rozsudkami okresného súdu

z 28. februára 2013 a 10. apríla 2014 (v spojení s rozsudkom krajského súdu z 22. októbra 2014) bola sťažovateľovi žalovaná pohľadávka v plnom rozsahu, teda vo výške 15 952,62 eur priznaná. Z vývoja rozhodovania vo veci sťažovateľa je nepochybné, že všeobecné súdy tým, že počas konania neboli konzistentné vo vzťahu k posúdeniu právomoci súdu na prejednanie nároku sťažovateľa po 31. decembri 2003, prispeli k predĺženiu sporu (spor po vydaní prvého rozhodnutia najvyššieho súdu do jeho právoplatného skončenia pokračoval ďalších 7 rokov, pozn.), a tým aj k vzniku ďalších trov konania strán sporu vrátane trov právneho zastúpenia. Ako uvádza sťažovateľ, je nesporné, že jeho nárok na peňažné plnenie (úrazová renta) bol daný aj za obdobie od 1. januára 2004 do budúcnosti (v súdnom konaní sťažovateľom uplatnený za obdobie do 31. decembra 2008).

61. Na dané okolnosti okresný súd pri ustáľovaní hodnoty predmetu konania a následnej aplikácii príslušných ustanovení vyhlášky neprihliadal, nevynímajúc tiež možnosť dopadu splnenia uloženej povinnosti na majetkovú sféru sťažovateľa, ktorý je invalidným a zároveň starobným dôchodcom. Sťažovateľ bol uznesením vyššieho súdneho úradníka v spojení s napadnutým uznesením sudcu zaviazaný nahradiť žalovaným trovy konania v celkovej výške 15 274,65 eur. Ide teda o sumu, ktorá takmer dosahuje výšku samotnej žalovanej pohľadávky za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008.

62. Konkretizované okolnosti (v bodoch 59 – 61) podľa názoru ústavného súdu, sledujúc naplnenie princípu spravodlivosti, opodstatňujú pristupovať k otázke predmetu sporu po vydaní prvého rozhodnutia najvyššieho súdu tak, že tento je „zredukovaný“ do podoby neoceniteľnosti peniazmi, keďže kľúčovou bola v danom období otázka existencie právomoci súdu na rozhodnutie o nároku sťažovateľa (nedostatok právomoci súdu je neodstrániteľnou prekážkou súdneho konania), čo odôvodňuje aplikáciu § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky.

63. Náhrada trov konania Sociálnej poisťovne priznaná okresným súdom uznesením vyššieho súdneho úradníka v spojení s napadnutým uznesením sudcu pozostáva výlučne z trov právneho zastúpenia, pričom trovy právneho zastúpenia Sociálnej poisťovne vznikali od 28. novembra 2012, keď Sociálna poisťovňa udelila plnomocenstvo právnej zástupkyňi na jej zastupovanie v predmetnom súdnom konaní, teda až po vydaní prvého uznesenia najvyššieho súdu a pripustení zmeny žaloby, keď, ako ústavný súd uviedol, je opodstatnené predmet konania považovať za peniazmi neoceniteľný.

64. Pokiaľ ide o žalovaného ██████████, okresný súd za tarifnú hodnotu veci pri vyčísl'ovaní náhrady trov konania tohto žalovaného konštantne vo vzťahu k celému súdному konaniu (teda aj po vydaní prvého uznesenia najvyššieho súdu a pripustení zmeny žaloby) považoval sumu 27 282,08 eur (suma pôvodne žalovaná v počiatkoch súdneho konania). Tu ústavný súd poukazuje na závery právnej teórie: *«Nemožno pritom opomenúť, že ak sa po začatí poskytovania právnych služieb zmení (rozšíri) predmet právnej služby, je možné za okamih začatia poskytovania právnej služby považovať okamih vykonania úkonov právnej služby o takto zmenenom (rozšírenom) predmete právnej služby. To isté sa týka aj obmedzenia rozsahu (zúženia) predmetu poskytnutia právnej služby. Vyššie uvedené zmeny predmetu poskytnutia právnej služby môžu spočívať jednak v kvantitatívnych alebo kvalitatívnych zmenách (napr. zmena – rozšírenie žaloby o ďalší nárok, resp. zmena spočívajúca v zmene žaloby na určenie na žalobu na plnenie a pod.) alebo môže spočívať v zmene ceny veci alebo práva (bez toho, aby došlo k zmene predmetu poskytnutia*

právnej služby). Takáto zmena ceny veci alebo práva, ku ktorej dôjde v priebehu poskytovania právnej služby, má potom vplyv na výšku tarifnej hodnoty a tým aj spôsob výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby» (k tomu pozri Fiačan, I., Kerecman, P., Baricová, J., Hellenbart, V., Sedlačko, F. a kol. Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (advokátska tarifa). Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015. s. 63). Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že u žalovaného [REDAKOVANÉ], nebolo dôvodné, aby okresný súd aj pri úkonoch právnej služby uskutočnených v roku 2012 a nasledujúcich vychádzal z pôvodne žalovanej výšky pohľadávky.

65. Súd sa má usilovať o vydanie rozhodnutia, ktoré bude naplňať požiadavku spravodlivého usporiadania veci vyplývajúcu z čl. 2 ods. 1 CSP. Ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd zvolil neprimerane formalistický prístup, keď pri vyčíslení výšky náhrady trov konania, ktoré vznikli žalovaným po vydaní prvého uznesenia najvyššieho súdu, aplikoval § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky, čím negatívne zasiahol do práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v intenzite dosahujúcej ústavnoprávnu relevanciu.

66. Vo vzťahu k námietke nedostatočného odôvodnenia napadnutého uznesenia sudcu okresný súd uvádza:

67. Ústavný súd pripomína, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (I. ÚS 241/07).

68. Sťažovateľ v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podanej podľa § 239 CSP namietal okrem iného neúčelnosť trov právneho zastúpenia žalovaných, poukazoval na § 251 CSP, podľa ktorého trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

69. Je zrejmé, že účelnosť vynaložených nákladov je podmienkou ich priznania, pričom táto otázka nie je v zákone explicitne vyjadrená. Podmienkou je, že ide o výdavky potrebné na uplatňovanie či bránenie práv účastníka konania. Všeobecnému súdu prináleží hodnotiť ako kritérium pre ich priznanie ich účelnosť, resp. nevyhnutnosť. Táto otázka je vecou úvahy súdu, ktorá však musí byť vždy odôvodnená.

70. V tomto smere ústavný súd konštatuje, že v napadnutom uznesení sudcu absentuje vo vzťahu k posúdeniu predmetnej námietky sťažovateľa akékoľvek odôvodnenie. Ústavný súd zároveň uvádza, že nepopiera právo Sociálnej poisťovne, resp. vo všeobecnosti subjektu verejnoprávnej povahy nechať sa v súdnom konaní zastúpiť právnym zástupcom. Samotné využitie možnosti právneho zastúpenia ale nemá bez ďalšieho ten následok, že trovy vynaložené v súvislosti s poskytovaním právnych služieb musia byť nevyhnutne považované za účelne vynaložené. Každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne; to platí aj pre trovy právnej služby.

71. V predmetnom súdnom konaní bola spornou otázka, či o nároku sťažovateľa za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008 má právomoc rozhodovať všeobecný súd alebo Sociálna poisťovňa. Zároveň medzi sťažovateľom a Sociálnou poisťovňou v súdnom konaní nedošlo k zhode

v názore na určenie výšky predmetného nároku sťažovateľa. Sociálna poisťovňa poukazovala na to, že nárok je od 1. januára 2004 úrazovou rentou, ktorá sa riadi zákonom o sociálnom poistení, preto Sociálna poisťovňa dôvodne pristúpila k zrazeniu dane z príjmu a pozastaveniu vyplácania úrazovej renty od 24. mája 2004 do 31. júla 2006 v dôsledku priznania predčasného starobného dôchodku sťažovateľovi. Tvrdila, že sťažovateľ nárok po 31. decembri 2003 nesprávne vyčísluje, riadiac sa nesprávnou právnou úpravou, Zákonníkom práce.

72. Ústavný súd konštatuje, že problematika právomoci rozhodovať o nároku na úrazovú dávku za obdobie od 1. januára 2004 a spôsobe určenia jeho rozsahu, konkrétnej výšky, spadá do okruhu otázok, ktoré sa týkajú samotnej základnej činnosti Sociálnej poisťovne ako verejnoprávnej inštitúcie zriadenej na výkon sociálneho poistenia (§ 120 zákona o sociálnom poistení), pričom Sociálna poisťovňa má v rámci jej organizačnej štruktúry zriadené aj právne oddelenie. Súčasne je potrebné dodať, že Sociálna poisťovňa ako žalovaná v predmetnom konaní konštantne, od počiatku konania až do jeho skončenia, teda pred aj po vydaní prvého rozhodnutia najvyššieho súdu zastávala názor o neexistencii právomoci všeobecného súdu rozhodovať o nároku sťažovateľa uplatnenom za obdobie po 31. decembri 2003. Zároveň v období, keď Sociálna poisťovňa bola v konaní právne zastúpená (od novembra 2012), zotrvala na argumentácii obsiahnutej v jej vyjadrení z 15. mája 2012 (teda z obdobia po vydaní prvého rozhodnutia najvyššieho súdu, keď ešte nebola právne zastúpená), ktorým reagovala na návrh sťažovateľa na zmenu žaloby z apríla 2012 (týmto návrhom na zmenu žaloby sťažovateľ modifikoval žalobný petit tak, že sa domáhal zaplata sumy 15 952,62 eur za obdobie od 1. januára 2004 do 31. decembra 2008, pozn.) a na túto argumentáciu sa v priebehu konania opakovanne odvolávala (napr. na pojednávaní 6. decembra 2012, vo vyjadrení z 24. januára 2013 – č. 1. 336 spisu, v odvolaní zo 16. apríla 2014 – č. 1. 444 spisu). Dané skutočnosti môžu mať relevanciu pri posudzovaní účelnosti trov právneho zastúpenia, ktoré v súdnom konaní vznikli Sociálnej poisťovni a na náhradu ktorých bol sťažovateľ zaviazaný uznesením vyššieho súdneho úradníka v spojení s napadnutým uznesením sudcu.

73. Vzhľadom na uvedené nemožno uzavrieť, že námietka sťažovateľa o neúčelnosti trov protistrany obsiahnutá v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka a priori nemá vo vzťahu k Sociálnej poisťovni relevanciu a nebola spôsobilá ovplyvniť rozhodnutie o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka. Za tohto stavu bolo povinnosťou okresného súdu náležite sa predmetnou námietkou zaoberať, čo však okresný súd neučinil, keď uznesenie sudcu vo vzťahu k účelnosti trov konania Sociálnej poisťovne neobsahuje žiadnu argumentáciu.

74. Uvedené pochybenia okresného súdu (prílišný formalizmus pri ustáľovaní hodnoty predmetu konania a aplikácii ustanovení vyhlášky, absencia odôvodnenia uznesenia sudcu vo vzťahu k účelnosti trov) možno podľa ústavného súdu považovať za vybočenie z procesných pravidiel upravujúcich rozhodovanie o trovách konania dosahujúce ústavnoprávnu intenzitu, ktorým došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd pristúpil k vysloveniu porušenia týchto sťažovateľom označených práv napadnutým uznesením sudcu (bod 1 výroku nálezu). Keďže napadnutým uznesením sudcu okresný súd zároveň zasiahol aj do majetkových práv sťažovateľa, ústavný súd dospel k záveru, že súčasne bolo porušené aj právo sťažovateľa vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, preto konštatuje aj porušenie tohto práva hmotného charakteru napadnutým uznesením sudcu (bod 1 výroku nálezu).

75. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého uznesenia sudcu a vrátenie veci okresnému súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (bod 2 výroku nálezu). Okresný súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze. Po vrátení veci na ďalšie konanie bude úlohou okresného súdu, riadiac sa právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze, opätovne rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa podanej proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, rešpektujúc obsah a zmysel práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom zistené.

V.

Trovy konania

76. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 452,45 eur.

77. Ústavný súd pri vyčíslení náhrady trov konania pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia sťažovateľa vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky, podľa ktorých sťažovateľovi patrí náhrada trov právneho zastúpenia v sume 450,29 eur, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti) v hodnote po 177 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 10,62 eur. Pôvodná právna zástupkyňa sťažovateľa JUDr. Borovská, ktorá vykonala úkony právnej služby, za ktoré je sťažovateľovi priznávaná ich náhrada, bola platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa priznaná odmena zvyšuje o 20 % DPH (75,05 eur). Náhradu za tretí úkon právnej služby – stanovisko k vyjadreniu okresného súdu doručené ústavnému súdu 18. februára 2021, ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože obsah doručeného stanoviska nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

78. Zároveň ústavný súd v rámci náhrady trov konania (§ 251 CSP v spojení s § 62 zákona o ústavnom súde) sťažovateľovi priznal náhradu hotových výdavkov v sume 2,16 eur vynaložených na elektronickú konverziu nového plnomocenstva udeleného aktuálnej právnej zástupkyňi sťažovateľa JUDr. Šangalovej, ktoré bolo doručené ústavnému súdu 25. mája 2021. Tieto trovy si sťažovateľ uplatnil v podaní z 25. mája 2015 a preukázal ich vynaloženie.

79. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2021

Robert Šorl
predseda senátu